

«М. Қозыбаев атындағы
 Солтүстік Қазақстан
 университеті» КеАҚ
 Директорлар кеңесінің
 шешімімен
 (2025 жылғы 4 желтоқсандағы
 № 10 хаттама)
 БЕКІТІЛДІ

**«М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті» КеАҚ
 қызметкерлері мен білім алушыларына арналған
 сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі нұсқаулық**

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- Осы Нұсқаулық Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңына, «М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамының (бұдан әрі - Қоғам) Жарғысына және Қоғамның өзге де ішкі нормативтік актілеріне сәйкес әзірленген.
- Осы Нұсқаулықта сыбайлас жемқорлыққа бағытталған әрекеттерге не жататыны айқындалады, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдай туындаған кезде лауазымды тұлғалардың, қызметкерлердің және білім алушылардың іс-қимыл тәртібі белгіленеді.
- Нұсқаулық Қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы инфрақұрылымының құрамдас бөлігі болып табылады. Оған Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясаты, Корпоративтік этика кодексі, Антикоррупциялық стандарт, Антикоррупциялық комплаенс-қызмет туралы Ереже, Корпоративтік даулар мен мүдделер қақтығыстарын анықтау және реттеу туралы Ереже және Қоғамның өзге де нормативтік құжаттары кіреді.
- Нұсқаулық Қоғамның барлық қызметкерлеріне, лауазымына және еңбек шартының түріне қарамастан, сондай-ақ білім алушыларға қолданылады.
- Осы Нұсқаулықта келтірілген талаптар ең төменгі қажетті талаптар болып.

2. НЕГІЗГІ ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

- Осы Нұсқаулықта келесі терминдер мен анықтамалар қолданылады:
 - лауазымды тұлға** – Қоғамның Директорлар кеңесінің немесе Басқармасының мүшесі.
 - қызметкер** – Қоғаммен еңбек қатынастарына тұрған жеке тұлға.

3) **сыбайлас жемқорлық** – Қоғамның лауазымды адамдарының өз лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктері мен соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өз пайдасына немесе делдалдар арқылы үшінші тұлғалардың мүддесіне заңсыз материалдық (материалдық емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе пайдалану мақсатында қолдануы, сондай-ақ осы игіліктер мен артықшылықтарды заңсыз беру жолымен аталған тұлғаларды сатып алу.

4) **сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл** – Қоғамның өз өкілеттіктері шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы жүргізетін қызметі, оның ішінде сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды қалыптастыру, анықтау және жою, сондай-ақ оларды анықтау, жолын кесу, ашу және оның салдарларын жоюға бағытталған қызмет.

5) **сыбайлас жемқорлықтың алдын алу** – сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарын жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерттеу, анықтау, шектеу және жою бойынша алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу арқылы жүзеге асырылатын қызмет.

6) **сыбайлас жемқорлық мінез-құлқы** – қызметкерлердің немесе Университеттің білім алушыларының жеке пайда алу мақсатында қызмет бабын теріс пайдалануға немесе академиялық адалдық қағидаттарын бұзуға бағытталған әрекеттері.

7) **сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылығы** – сыбайлас жемқорлық белгілері бар, заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық көзделген құқыққа қарсы кінәлі әрекет (әрекет жасау немесе әрекетсіздік).

8) **мүдделер қақтығысы** – қызметкерлердің жеке мүдделері мен олардың лауазымдық міндеттері арасындағы, қызметкердің жеке мүдделері лауазымдық міндеттерін тиісінше орындамауына әкелуі мүмкін қайшылық.

9) **сыбайлас жемқорлық тәуекелі** – сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылықтарының жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі.

10) **коммерциялық сатып алу (коммерциялық пара беру)** – коммерциялық немесе өзге ұйымдағы басқарушылық функцияларды орындайтын тұлғаға оның қызметтік жағдайын пайдалану үшін, сондай-ақ осы тұлғаға жалпы қамқорлығы немесе қызмет бойынша кейбір әрекеттерге көз жұмуы үшін ақша, бағалы қағаздар, басқа мүлік беру немесе мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету.

11) **пара** – лауазымды тұлғаға пара берушінің мүддесіне орай белгілі бір әрекеттерді (не әрекетсіздікті) жасау үшін немесе жасамау үшін жеке өзі немесе делдалдар арқылы алынатын ақша, бағалы қағаздар, өзге мүлік, мүліктік құқықтар, сондай-ақ сыйлықтар, қызметтер, жеңілдіктер, артықшылықтар немесе мүліктік және мүліктік емес сипаттағы өзге де игіліктер.

12) **пара талап ету (параны бопсалау)** – пара берушінің заңды мүдделеріне зиян келтіру қаупі арқылы параны талап ету немесе оған қолайсыз салдардың алдын алу үшін пара беруге мәжбүрлейтін жағдайларды қасақана жасау.

13) **сыбайлас жемқорлыққа бағытталған жағдай** – лауазымды тұлғада қызметтік міндеттерін орындау барысында жеке мүдделіліктің пайда болу мүмкіндігі туатын, не оның әрекеттері (немесе шешімдері) сыбайлас жемқорлық сипатында қабылдануы мүмкін кез келген жағдай.

3. **СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА БАҒЫТТАЛҒАН ЖАҒДАЙЛАР МЕН КОММЕРЦИЯЛЫҚ ПАРА БЕРУ МҮМКІН ЖАҒДАЙЛАРЫ**

7. Университеттің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің қызметінде туындауы мүмкін сыбайлас жемқорлыққа бағытталған және коммерциялық пара беру жағдайларына мыналар жатады:

1) қызметкердің лауазымдық міндеттеріне кіретін әрекеттерді (немесе әрекетсіздікті) орындау немесе орындамау үшін ақшалай қаражат, сыйлықтар, қызметтер, жеңілдіктер немесе өзге де материалдық және материалдық емес игіліктер түрінде сыйақы алу, талап ету немесе ұсыну;

2) білім алушылар, олардың ата-аналары немесе өзге де мүдделі тұлғалар тарапынан оң баға, сынақ, емтиханға жіберілу, академиялық үлгерімді төмендетпеу, тәртіптік шара қолданбау немесе өзге де қолайлы шешім алу мақсатында ақшалай қаражат, сыйлықтар, қызметтер, жеңілдіктер немесе өзге де игіліктер ұсыну;

3) шарттар жасасу, сатып алулар жүргізу, гранттар, сыйақылар, жатақханалардағы орындар бөлу, білім алушылардың білімін бағалау және басқа да ұқсас жағдайларда негізсіз артықшылықтар беру;

4) лауазымдық жағдайды жеке мүддеге немесе үшінші тұлғалардың, соның ішінде туыстар мен таныстардың мүддесіне пайдалану;

5) жеке пайда алу мақсатында басқарушылық шешімдер қабылдау үшін маңызды ақпаратты бұрмалау немесе жасыру;

6) пайда алу мақсатында өзге қызметкерлерге қысым көрсету, итермелеу немесе заңсыз әрекеттер жасауға мәжбүрлеу;

7) оқытушылардың, қызметкерлердің және өзге де лауазымды тұлғалардың студенттерден, ата-аналардан, мердігерлерден,

университет серіктестерінен және өзге де мүдделі тараптардан сыйлықтар, ақшалай қаражат, қызметтер, жеңілдіктер немесе бонустар қабылдауы;

- 8) «М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамының корпоративтік даулар мен мүдделер қақтығыстарын анықтау және реттеу туралы СҚУ ДК 17 Ережесінде көрсетілген тұлғаларды хабардар етпестен мүдделер қақтығысын туындататын қызметке қатысу.
8. Сыбайлас жемқорлыққа бағытталған және коммерциялық пара беру мүмкін жағдайларының тізбесі түпкілікті болып табылмайды және университеттің құрылымдық бөлімшелерінің қызмет ерекшеліктеріне қарай нақтылануы мүмкін.
9. Жағдайды сыбайлас жемқорлыққа бағытталған немесе коммерциялық пара беру ретінде бағалау кезінде материалдық немесе материалдық емес пайда алудың (немесе ұсынудың) және қызметкердің лауазымдық міндеттерін орындауының (немесе орындамауының) арасындағы себеп-салдарлық байланыстың болуы ескеріледі.
10. Оқытушының әрекеттері мен пайда алу арасындағы себеп-салдарлық байланыстың болмауы оларды сыбайлас жемқорлық ретінде бағалауды жоққа шығарады, бірақ бұл әрекеттер Корпоративтік этика кодексінің нормаларын және университеттің ішкі нормативтік актілерінің талаптарын бұзу ретінде қарастырылуы мүмкін.
11. Қазақстан Республикасында пара алу және пара беру әрекеттері заңсыз болып табылады және Қылмыстық кодекс пен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің қолданылу аясына жатады.

4. СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА БАҒАТТАЛҒАН ЖАҒДАЙЛАРДА ҚҰҚЫҚТЫҚ МІНЕР-ТҰЛҒА ҰСТАНЫЛУЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ҰСЫНЫСТАР

12. Осы ұсыныстар лауазымды тұлғалар мен Қоғам қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа бағытталған жағдайларда дұрыс әрі қауіпсіз мінез-құлық алгоритмін қалыптастыруға бағытталған, бұл жағдайлар уәкілетті органдарға хабарлау шешімін қабылдауға дейінгі кезеңге қатысты.
13. Қоғамның лауазымды тұлғасына немесе қызметкеріне пара беру сыныстары түскен жағдайда келесі іс-шаралар қажет:
- 1) Өте сақ және сыпайы әрекет етіп, ұмтылыссыз сөйлеу, пара немесе коммерциялық пара алу ұсынысын қабылдауға дайындық немесе қатаң бас тарту ретінде түсіндірілетін қателіктерден аулақ болу;
 - 2) Ұсынылған шарттарды мұқият тыңдау және дәл есте сақтау (сома мөлшері, тауарлардың атауы мен қызметтердің сипаты, параны беру

мерзімі мен әдістері, коммерциялық пара беру формасы, мәселелерді шешу реттілігі);

- 3) Пара немесе коммерциялық параны беру уақытын және орнын кейінгі кездесуге ауыстыруға тырысу және өзіңізге жақсы таныс орынды келесі кездесу үшін ұсыну;
 - 4) Сөйлесуді өзіңіз бастамау, әңгімелесушіге өз ойын толық жеткізуге мүмкіндік беру, яғни мүмкіндігінше көп ақпарат алу;
 - 5) Егер қолыңызда диктофон болса, пара немесе коммерциялық пара туралы ұсынысты (жасырын түрде) жазуға тырысу.
14. Қоғамның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері мүдделер қақтығысының кез келген мүмкіндігінің алдын алу бойынша шаралар қабылдауы тиіс. Мүдделер қақтығысы туындаған немесе туындауы мүмкін жағдайда, әрекеттерді «М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамының корпоративтік даулар мен мүдделер қақтығыстарын анықтау және реттеу туралы СД СҚУ 17 Ережесінде сипатталған процедураға сәйкес орындау қажет.
15. Сыртқы ұйымдардың өкілдерімен және білім алушылармен, әсіресе Қоғамның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің шешімдері мен әрекеттеріне тәуелді адамдармен кейбір тақырыптарды талқылау пара беру туралы өтініш ретінде де қабылдануы мүмкін.
- Мұндай тақырыптарға, мысалы:
- 1) Жалақының төмен деңгейі және әртүрлі қажеттіліктерді қанағаттандыруға қаражаттың жетіспеушілігі;
 - 2) Белгілі бір мүлік сатып алу, белгілі бір қызмет алу, туристік сапарға немесе емделуге бару ниеті;
 - 3) Лауазымды тұлға немесе қызметкердің туыстарының жұмыссыздығы;
 - 4) Қайырымдылық қорын, нақты спорттық команданы және т.б. қолдауға ұсыныстар.

5. ЛАУАЗЫМДЫ ТҰЛҒАЛАР МЕН ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ТҰРУ ТУРАЛЫ ШЕШІМ ҚАБЫЛДАУ КЕЗІНДЕГІ ІС-ҚИМЫЛДАРЫ

16. Қоғамның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері, СҚУ ДК 10-тармағына сәйкес 29 «СҚУ КеАҚ қызметкерлері мен білім алушыларын хабардар ету тәртібін регламенттейтін Нұсқаулық М. Қозыбаев сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзу немесе ықтимал бұзу фактілері туралы», Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің басшысын хабардар етуге міндетті.
17. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы уәкілетті органға сыбайлас жемқорлық сипатындағы құқық бұзушылық туралы жүгіну жасырын түрде

(анонимді) болуы мүмкін, бұл ретте өтініш беруші жауап алуға үміттен алмайды. Қылмыс туралы анонимді өтініш қылмыстық іс қозғауға негіз бола алмайды, тек мұндай өтініште дайындалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқықбұзушылықтар туралы мәліметтер болған жағдайларды қоспағанда.

18. Университеттің лауазымды тұлғасы немесе қызметкері сыйақы талап ету, коммерциялық пара беру фактісіне немесе үшінші ұйымдардың, жеке немесе заңды тұлғалардың осындай әрекеттерге итермелеу әрекеттеріне куә болған жағдайда, ол бұл туралы сыбайлас жемқорлыққа қарсы уәкілетті органға хабарлауға, кейіннен жазбаша өтініш ресімдеуге құқылы.
19. Өтініште келесі мәліметтер көрсетілуі тиіс:
 - 1) қай лауазымды тұлға (тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, мекеме атауы) пара талап етіп отыр немесе қандай коммерциялық құрылым өкілдері коммерциялық пара беруге итермелеуде;
 - 2) талап етіліп отырған параның (парақорлықтың) мөлшері мен сипаты;
 - 3) қандай нақты әрекеттер (не әрекетсіздік) үшін пара талап етіліп отырғаны немесе коммерциялық пара беруге итермелеу жүргізіліп отырғаны;
 - 4) параны тікелей беру немесе коммерциялық пара беру әрекеті қай уақытта, қай жерде және қандай тәсілмен жүзеге асырылуы тиіс екені.
20. Қоғамның лауазымды тұлғасы немесе қызметкері өз лауазымдық міндеттерін орындау кезінде сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылығы, коммерциялық пара беру немесе өзге де қылмыстық құқықбұзушылықтар жасағаны үшін қылмыстық қудалауға тартылған жағдайда, аталған лауазымды тұлға немесе қызметкер Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сәйкес сот актісі заңды күшіне енгенге дейін өз лауазымдық міндеттерін атқарудан шеттетіледі.
21. Өз лауазымдық міндеттерін орындау кезінде сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылығы, коммерциялық пара беру фактісі немесе өзге де қылмыстық құқықбұзушылық туралы хабарлаған лауазымды тұлға немесе қызметкер мемлекет қорғауында болады және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен көтермеленеді. Бұл тармақ сыбайлас жемқорлық құқықбұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат берген тұлғаларға қолданылмайды және олар заңға сәйкес жауаптылыққа тартылады.

6. ҚОРЫТЫНДЫ ЕРЕЖЕЛЕР

22. Нұсқаулықтың орындалуын бақылау қоғамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметінің басшысына жүктеледі.

	«М. Қозыбаев атындағы СҚУ» КеАҚ НАО «СҚУ им. М. Козыбаева»	СҚУ ДК 30 СД СҚУ 30	Басылым: бірінші Издание: первое	7 беттің 7 беті Стр. 7 из 7
---	---	------------------------	-------------------------------------	--------------------------------

23. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға не сыбайлас жемқорлық фактілерін жасыруға кінәлі қызметкерлер Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес жауапты болады.
24. Қабылданған нұсқаулықты қайта қарау Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына тиісті өзгерістер енгізілген не Нұсқаулықтың жеткіліксіз тиімді ережелері анықталған жағдайда жүргізілуі мүмкін.

ӘЗІРЛЕНДІ:

СЖҚКҚ жетекшісі

И. Джемалединова

